

Projektet Child victims in the Union – Rights and Empowerment, CURE

Bakgrund och syften

Child victims in the Union – Rights and Empowerment, CURE, ett projekt om barns ställning som brottsoffer i straffrättsprocessen i EU:s medlemsstater, drevs av Brottsoffermyndigheten 2009-2010. Projektet genomfördes i samarbete med partners i åtta medlemsstater och ett kandidatland: Justitieministerierna i Belgien, Finland, Frankrike, Italien, Rumänien och Kroatien, Brottsoffer- och vittnesenheten under den skotska regeringen, ombudsmannen för försvar av rättigheter i Slovakien och den portugisiska brottsofferorganisationen APAV. Projektet delfinansierades av den Europeiska kommissionens program Prevention of and Fight against Crime Programme, (ISEC) Directorate-General Justice, Freedom and Security.

CURE riktade in sig på de särskilda behov som barn har under straffrättsprocessen. Den övergripande målsättningen var att förbättra deras position under denna process. Projektets målsättning understöddes av två långsiktiga syften, att bidra till att stöd ges till barnbrottsoffer och att bidra till förebyggande av upprepad utsatthet för brott mot barn.

Inom ramen för projektet har rekommendationer riktade till EU:s medlemsstater och till EU-kommissionen utarbetats. Dessa syftar till att verka för att en miniminivå kommer till stånd, för att stärka barns rättigheter i EU genom kunskap och respekt. CURE-projektet har inriktat sig på barnets situation under förundersökningen och rättegången. I det arbetet lades tonvikt på fyra teman: information, barnet under förundersökningen, rättslig företrädare samt barnets uppträdande i domstol.

Projektet avslutades med publiceringen av rapporten Child victims in the Union – Rights and Empowerment. Syftet med rapporten var att bidra till medvetenhet och kunskap om problem som barnbrottsoffer stöter på i straffrättsprocessen och de åtgärder som tagits i medlemsstaterna för att underlätta deras situation men också att presentera förslag till förbättringar riktade till medlemsländer och den Europeiska kommissionen.

Utgångspunkter

En rad internationella instrument användes som en grund i arbetet med CURE. Barnkonventionen, Europarådets rambeslut från 2001 om brottsoffers ställning i rättsprocessen och FN:s riktlinjer om rättsskipning i ärenden som rör barn som blivit offer för eller vittnen till brott (UN Guidelines on Justice involving Child Victims and Witnesses of Crime) var särskilt viktiga utgångspunkter i projektet.

De som ska gynnas av CURE-projektet på både kort och lång sikt är förstas barn som utsatts för brott och som ska gå igenom en rättsprocess. Den främsta målgruppen för projektet har varit tjänstemän och beslutsfattare på justitieministerierna, i sin egenskap av lagstiftare och politiskt ansvariga. En annan målgrupp var professionella inom rättväsendet i medlemsstaterna. En tredje målgrupp var offentliga och ideella verksamheter som erbjuder stöd och hjälp till barnbrottsoffer, liksom alla de som möter barnbrottsoffer i anslutning till rättsprocessen.

Projektets genomförande

Projektet genomfördes genom två studier under vilka information om situation för barn som är brottsoffer i EU:s medlemsstater samlades in. Den mest omfattande studien baserades på en enkät om barnens rättsliga ställning, riktad till justitieministerierna i medlemsstaterna. Den andra studien speglade den praktiska delen av projektet och var inriktad på ”best practice”, d v s åtgärder menade att underlätta för barnet i rättsprocessen och stödja dem att möta kraven från rättsapparaten. Åtgärderna ska vara särskilt inriktade på barn och ha visat

Projektet Child victims in the Union – Rights and Empowerment, CURE

sig användbara och ge goda effekter. Frågor om detta riktades till ett stort antal aktörer, till exempel det europeiska nätverket för ombudspersoner för barn (ENOC), the European Police College Network (CEPOL), brottsofferorganisationer och barnrättsorganisationer i alla medlemsstater samt till projektets partners och andra experter.

Under 2009 genomfördes en internationell konferens med representanter från ministerier, beslutsfattare, professionella inom rättssystemet och barnrättsexperter. Vid utarbetandet av rekommendationerna användes information från enkäterna, det som kom fram genom diskussioner vid CURE-konferensen och expertgruppens kommentarer som grundmaterial.

Projektets slutsatser

En slutsats från studierna är att situationen för barn som är brottsoffer, och det stöd som barnbrottsoffer erbjuds i samband med straffrättsprocessen, inte är tillräckligt. Den övergripande holistiska syn som förespråkas i FN:s riktlinjer om barn som brottsoffer och vittnen är inte genomförd i tillräckligt stor utsträckning.

CURE-projektet bör ses som ett första steg att uppmärksamma aktuella problem, men mera forskning och utredning behövs för att få kunskap om hur lagar och policys kan genomföras. Nästa steg bör handla om frågan om hur teorin kan omsättas till praktik. På grund av svårigheterna att identifiera best practice i medlemsstaterna blev en viktig slutsats i projektet att det finns ett behov av evidensbaserad forskning och utvärdering av fungerande åtgärder och rutiner för att stödja brottsutsatta barn under rättsprocessen.

Ett mål med projektet har varit att uppmärksamma de gemensamma behov som barn har när de ska gå igenom rättsprocessen. Därför blev en allmän slutsats att skyddet för brottsdrabbade barn bör utvidgas och att man bör arbeta mot begränsningar i skyddet som gäller barn utsatta för vissa brott och barn i vissa åldrar.

Ett annat mål i projektet var att frågor om barn som brottsoffer ska få en högre prioritet på såväl nationell som europeisk nivå, och att detta ska leda till förändrade attityder hos professionella inom rättsväsendet. Ett sätt att förbättra det rättsliga skyddet för barnbrottsoffret är genom bindande lagstiftning och genom barnspecifika åtgärder. Strukturerade mekanismer som baseras på ett tvärprofessionellt synsätt behövs för att barnet ska kunna möta rättsapparatsens krav. För att kunna möta individuella barnbrottsoffers behov krävs både allmän och specialiserad utbildning för personal inom rättsväsendet. Därför inbjuds EU-kommissionen och medlemsstaterna att använda sig av rekommendationerna i syfte att:

- utveckla nationella strategier för att skydda barnbrottsoffret i straffrättsprocessen,
- utveckla barnvänlig information som riktar sig till barn som är utsatta för brott,
- ta fram och utbyta forskningsresultat och best practices som hänför sig till barnbrottsoffrets situation inom den Europeiska unionen,
- främja utvecklandet av europeiska riktlinjer om hur man kan intervjua barn som är brottsoffer,
- inkludera frågor omkring barnbrottsoffrets situation i rättsprocessen i grundutbildningar på en EU-nivå för personal inom rättssystemet.

Rapporten “Child victims in the Union – Rights and Empowerment” finns tillgänglig i pdf-format och rekommendationer och en projektsammanfattning på engelska kan laddas ned separat. Det finns även möjlighet att beställa ett begränsat antal tryckta rapporter från Brottsoffermyndigheten. Mer info finns på hemsidan för CURE: www.childvictims.se.